

Куриляк В. В.

ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ЗАСНОВНИКІВ В СТАНОВЛЕННІ ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ

У статті здійснена спроба охарактеризувати біографічні довідки та значення найбільш відомих засновників Церкви Адвентистів сьомого дня. Обрані піонери адвентизму були відібрані за величиною їхнього внеску у будівництво, становлення та розвиток церковної організації на початковому етапі. Для аналізу обрано чотири ключові особи, які сформували основні доктрини, а також розвинули оздоровчу, видавничу та місіонерську діяльність. У процесі дослідження було з'ясовано, що Еллен Уайт була однією із засновниць, але не єдиною, як вважає окрема низка дослідників. Однак, стверджується, що Еллен Уайт вважається ідейною натхненницею цієї конфесії. Однак, доктринальні особливості адвентистів були обґрунтовані саме піонерами церкви, а не одноосібно Еллен Уайт, вона лише підтверджувала відкриті ними вчення. Виявлено, що Джеймс Уайт головував на зборах (1848-1849), які визначили суботу як день відпочинку, а також саме він став першим президентом Генеральної конференції, яка була створена 1863 році. З'ясовано, що Джеймс Уайт брав участь у засіданні, щодо вирішення питання структури організації, назви та порядку функціонування церковної структури. Саме він розвинув видавничу діяльність церкви та заснував у 1850 році видання «Адвент Рев'ю» для того, щоб утверджувати віруючих та розповсюджувати вчення адвентистів серед прихильників конфесії. Доведено, що на початку роботи церковного видавництва фінансування було не значним, однак шляхом об'єднання зусиль було створено інше видання, яке стало попередником сучасного адвентистського вісника «Adventist Review». З'ясовано що, Джозеф Бейтс названий «апостолом істини про суботу», він одним з перших почав дотримуватись принципів реформи здоров'я та був її натхненником. Вже у 1844 році він перестав вживати алкоголь, каву, чорний чай та тютюн, також Бейтс відмовився від вживання м'ясних продуктів і став вегетаріанцем. У 1846 році Джозеф Бейтс написав трактат у якому обґрунтував необхідність дотримання суботи. Ця праця привернула увагу подружжя Уайтів, які після детального дослідження також почали святити суботний день. Щодо Урії Сміта, то він став одним із найвідоміших авторів раннього періоду адвентистської церкви, систематизував тлумачення пророчих книг Даниїла та Об'явлення, його найвідоміша праця «Роздуми над книгами Даниїла та Об'явлення». У видавництві Урія Сміт працював до кінця життя через, що отримав можливість впливати на формування адвентистської позиції з різних питань. Він також був секретарем Генеральної конференції. Виявлено, що Джон Ендрюс був першим закордонним офіційним місіонером та займався поширенням адвентистської вістки в Європі. Він допомагав у формуванні ранньої адвентистської теології та самоідентичності через публікації. Його найвідоміша книга «Історія Суботи» та обґрунтування на основі Біблії необхідності систематичних пожертвувань.

Ключові слова: засновники церкви, Церква Адвентистів сьомого дня, Джеймс Уайт, Джон Ендрюс, Джозеф Бейтс.

Постановка проблеми. При дослідженні історії Церкви Адвентистів сьомого дня часто складається враження у починаючих істориків, дослідників релігії, що одноосібною засновницею конфесії адвентистів є Еллен Уайт. Однак, при детальному дослідженні цього питання з'ясовується, що позиція Еллен Уайт була на рівні однієї із засновниць, але ніяким чином не одноосібна. Більше того виявляється, що ключові доктринальні позиції адвентистів були запропоновані піонерами Церкви, а не нею, хоча вона по праву

є ідейною натхненницею цієї конфесії. Як правило лише після публічного представлення та обґрунтування, а згодом і публікування тієї чи іншої доктрини, Еллен Уайт висловлювалася, що юна деномінація у побудуванні свого вчення рухається у вірному напрямку. Таким чином, якщо детально проаналізувати реальну роль Еллен Уайт в створенні Церкви адвентистів сьомого дня виявляється, що вона стає на рівні «одна із», а не одноосібна засновниця адвентистів. Саме тому, темою для дослідження було обрано вивчення вкладу

ключових піонерів адвентистів в створення, становлення та розвиток Церкви адвентистів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для викладу теми дослідження обрано чотири ключові особи, які обґрунтували основні доктрини Церкви Адвентистів сьомого дня, розвинули видавничу, місіонерську, оздоровчу та організаційну інституції адвентистів. Почнемо із фігури чоловіка Еллен Уайт. Джеймс Спрінгер Уайт (роки життя 1821-1881). Пастор, служитель Джеймс Спрінгер Уайт народився 4 серпня 1821 року і його ім'я стало одним з найвідоміших в історії адвентизму, не тільки тому, що він був чоловіком Еллен Уайт, але також через ту важливу роль, яку він зіграв у становленні церкви, як організації. Слабке здоров'я перешкоджало нормальній освіті, проте до 19 років Джеймс займався самоосвітою, в результаті чого зміг швидко отримати диплом вчителя. Після року викладацької діяльності він ще деякий час продовжував своє навчання, на цьому його освіта завершилась. Батько Джеймса Уайта був членом методистської церкви, тому детально вивчав Святе Письмо і розумів, що вчення кальвіністів сильно відхиляється від біблійного вчення. Мати одного разу переконала Джеймса відвідати мілеритські збори, ідеї про друге Пришестя Христа, які він там почув дуже його зацікавили. Слід зазначити, що в цей час одному методистському проповіднику – Вільяму Міллеру шляхом дослідження було відкрито значення пророцтв у книзі Даниїла, відповідно до яких Ісус повинен був повернутися на землю восени 1844 року. Міллер почав активно проповідувати та об'єднав навколо себе величезну кількість послідовників серед яких був і Джеймс Уайт. Він сприйняв погляди про швидке Друге пришестя і мав значні успіхи у розповсюдженні цих ідей. Невдовзі Джеймс став християнським священником у штаті Мен.

Завдяки сильному впливу сім'ї на Джеймса Уайта, для нього завжди єдиним мірилом істини залишалася Біблія. Цей факт зіграв важливу роль у житті Джеймса, як майбутнього піонера Церкви адвентистів сьомого дня. Пізніше він зазначав, що адвентисти відрізняються від інших тільки з поваги до Святого Письма, яке вони люблять. Джеймс Уайт із самого початку був талановитим лідером, успішним місіонером та впливовим керівником. У 1840-х роках він разом з Мілером, Бейтсом та багатьма іншими відомими проповідниками пережив Велике розчарування, але залишився твердим у вірі та почав шукати пояснення, перетворившись на першого керівника адвентистів, як організації.

Проте, ще до Великого розчарування Джеймс познайомився з молодою дівчиною Елен Гармон, яка також була послідовницею Міллера. У 1845 року вони разом протидіяли фанатизму у штаті Мен, саме тут вони познайомились ближче і вже 30 серпня 1846 року у Портленді одружилися та почали дотримуватись четвертої заповіді – суботи. З 1848 року Джеймс Уайт повністю посвятив себе справі служіння, була необхідність у широкому поширенні та обґрунтуванні істини, які їм були відкриті, зокрема й щодо суботи. Рішенням цього питання стала видавнича діяльність, Джеймс почав видавати в липні 1849 року газету під назвою «Істина для теперішнього часу». Головний акцент у ній був зроблений на вістці про суботу та адвентистському розумінні святилища.

Отже, Джеймс Уайт від самого початку розумів, що публікації мають надзвичайно важливе значення у розповсюдженні адвентистської місії, а позиція Еллен Уайт ще більше загострила необхідність поширення істини. В результаті у 1850 році було створено видання «Адвент Рев'ю», щоб «підбадьорити віруючих, показавши, як пророцтво виконувалося в чудесних Божих справах минулих днів». Джеймс залишався головним редактором обох газет, проте у листопаді вони були об'єднані в «Second Advent Review and Sabbath Herald». Хоча група прихильників ще була невеликою, а грошей ледь вистачало, проте це видання стало попередником сучасного «Adventist Review». Видавничу діяльність допомагала швидкими темпами поширювати істину, люди могли спокійно прочитати газету, дослідити Біблію, переконатися у достовірності послання та передати видання іншим людям, які робили подібне. Таким чином, кількість прихильників швидко зростала. У 1852 році також було засновано видання «Наставник молоді», а 1874 року – «Знаки часу», також Джеймс став спонсором і провідником Видавничої асоціації «Pacific Press». Він був президентом Генеральної конференції новоутвореної Церкви адвентистів сьомого дня у 1865–1867, 1869–1871 та 1874–1880 роках. Джеймс Уайт також брав участь у засіданні, щодо вирішення питання структури організації, назви та порядку функціонування, що й було затверджено 1863 році.

Сім'я Уайт починала свою діяльність перебуваючи у стані крайньої бідності, але труднощі тільки більше об'єднували їх для спільного християнського служіння. Лише хвороба Джеймса часом призводила до конфліктів та особливих проблем. У вихованні дітей, трьох синів, Джеймс та Еллен Уайт надавали перевагу у вихованні їх для життя вічного, збереження духовності та любові

до Святого Письма. Хоча, часом напружений графік служіння, постійні від'їзди та проблеми зі здоров'ям призводили до непорозумінь, особливо гостро це відчувалося у відносинах з молодшим сином – Едсоном. Тим не менш, з листів написаних подружжям видно, що сім'я завжди залишалася для них важливим пріоритетом і незважаючи на труднощі, вони любили один одного та намагалися вирішувати проблеми, а не ігнорувати їх.

Перевантаження у видавничій діяльності та напружений спосіб життя призвели у серпні 1865 році до того, що Джеймс Уайт переніс інсульт. Хвороба не обмежила його діяльності, він продовжував активно проповідувати, писати, подорожувати, однак це залишило відбиток на його настрої та поведженні з колегами, через що йому часто доводилось вибачатись. Хоча Джеймс і був дуже вимогливим і часто міг безпідставно критикувати, однак його здібності керівника ніколи не піддавались сумніву [2]. За 60 років свого життя Джеймс Уайт був визнаним лідером на багатьох фронтах: піонером у галузі публікацій, першим адвентистом сьомого дня, лідером у галузі управління та комунікації. За словами Еллен Уайт, він був «кращим чоловіком, який мав шкіряні туфлі». Помер Джеймс 6 серпня 1881 року, він буквально працював до смерті та був похований у сімейному маестку на цвинтарі Оук Хілл у Батл-Кріку [3; 4].

Джон Невінс Ендрюс (роки життя 1829 – 1883). Джон Ендрюс став першим місіонером Церкви адвентистів сьомого дня за кордоном. Він народився 22 липня 1829 році у поселенні Польща, штат Мен. У 1843 році його батьки приєдналися до апокаліптичного руху Вільяма Міллера. З дитинства Ендрюс мав інтерес до детального вивчення Біблії, а в 11 років покинув школу і зайнявся само-

Рис. 1. Джеймс та Еллена Уайт [1]

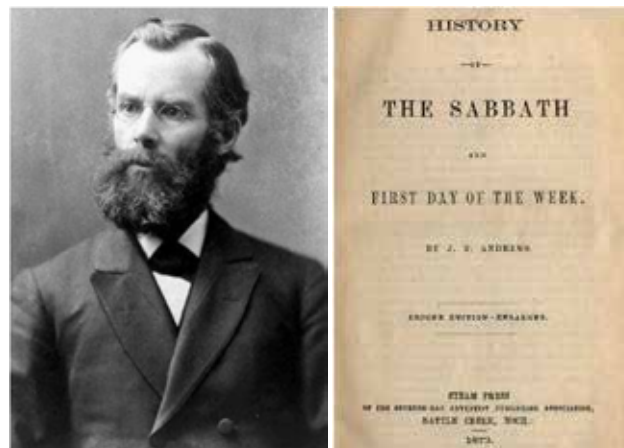

Рис. 2. Джон Невінс Ендрюс [5]

освітою. В результаті чого він вільно розмовляв на 7 мовах і по пам'яті цитував Новий Заповіт. Дядько Джона Ендрюса був членом Конгресу США, тож запропонував племіннику отримати професію юриста та побудувати політичну кар'єру. Проте, 1845 року Джон приймає вчення про суботу через дослідження трактату написаного Т.М. Преблом, що повністю змінює його подальший курс.

Ендрюс був висвячений у сан проповідника у 1853, а вже 1856 року одружився на Анджеліні Стівенс. Декілька років пропрацювавши на фермі своїх батьків Джон остаточно вирішує присвятити своє життя проповідницькій діяльності. У 1861 року він завершує написання книги «Історія суботи», а 1867–1869 стає президентом Генеральної конференції церкви адвентистів. Також під час громадянської війни в США він позиціонував адвентистів як таких, що не носять зброї в силу своїх релігійних переконань.

Джон Ендрюс тісно співпрацював з подружжям Джеймса та Еллен Уайт. З 1849 року Ендрюс допомагав Джеймсу з видавничою діяльністю. Коли у Рочестері 1852 року була заснована перша адвентистська преса, він протягом 22 років входив до видавничого комітету. До того як стати пастором Ендрюс вже написав у адвентистське видання понад 35 статей. У 1855 році саме Ендрюс на прохання Джеймса Уайта використовуючи біблійні докази та роз'яснення написав статтю, яка встановлювала захід сонця початком суботнього дня. Через деякий час Еллен Уайт також отримала видіння, яке підтверджувало цю істину.

У 1874 році Джон Ендрюс вирушив у Європу в якості першого місіонера адвентистської церкви. До цього він втратив дружину і подорожував зі своїми дітьми Чарльзом та Мері. Еллен Уайт написала керівникам у Європі: «Ми послали вам найздібнішу

людину в наших лавах» [6, с. 436]. Джон Ендрюс заснував адвентистську пресу у Базелі, Швейцарія, а також перший франкомовний журнал «Les Signes des temps» (1876). Діти допомагали йому з версткою та перекладом статей. Вони завжди жили у бідності, Ендрюс всі кошти витрачав на місію. У 1878 році Мері захворіла на туберкульоз і померла по дорозі до санаторію Батл-Крік. Здоров'я Джона також погіршилось, 1879 року повернувшись до Базеля, він вже був прикутий до ліжка, але продовжував диктувати статті, які записували і видавали. З під пера Ендрюса виходили статті на чотирьох мовах: англійській, німецькій, французькій та італійській. У 1882 році було засновано журнал «Herold der Wahrheit» німецькою мовою, «L'Ultimo Messaggio» – італійською та «Adeverulu Present» – румунською. Ендрюс помер у Європі від туберкульозу у 1883 році у віці 54 років [7].

Джозеф Бейтс (роки життя 1792–1872). Джозеф Бейтс був засновником церкви Адвентистів сьомого дня на рівні з Джеймсом та Еллен Уайт. Його називали «апостолом істини про суботу», адже він першим написав ґрунтовне біблійне дослідження на цю тему, в якому наділив суботу особливим значення та представив як пам'ятник творіння. Сім'я Джозефа, коли він ще був дитиною переїхала з Рочестера у портове місто Ферхейвен, штат Массачусетс, де хлопець закохався у море. Його батько брав активну участь у війні за незалежність та був капітаном корабля, тож у 15 років відплив у море юнгою. Протягом наступних 21 року він перебував на морі, в основному у Південній Америці, Карибському басейні та навіть Росії. Він пережив декілька корабельних аварій рятуючись від смерті, також опинився у пастці під час морських битв між Англією, Францією та США.

Під час війни 1812 року корабель Джозефа Бейтса був захоплений англійцями, а він сам взятий у полон. Бейтс зміг повернутися додому 1815 року по закінченню війни. У 1818 році він одружився з подругою дитинства – Пруденс Най, яка також була дочкою капітана. Того ж року Бейтс повернувся в море, а 1822 став капітаном власного корабля. Під час плавання він полюбив астрономію та досліджував положення зірок у Південній та Північній півкулях. Також за останні роки плавання Бейтс значно реформував свій спосіб життя, він відмовився від вживання тютюну, алкоголю та ненормативної лексики. У 1824 році Бейтс почав вивчати Святе Письмо – Новий Завіт, який дістала його дружина. Шляхом особистого дослідження Біблії він з'ясував для себе багато істин невідомих раніше, а 1827 прийняв водне хрещення у церкві коннекціоністів.

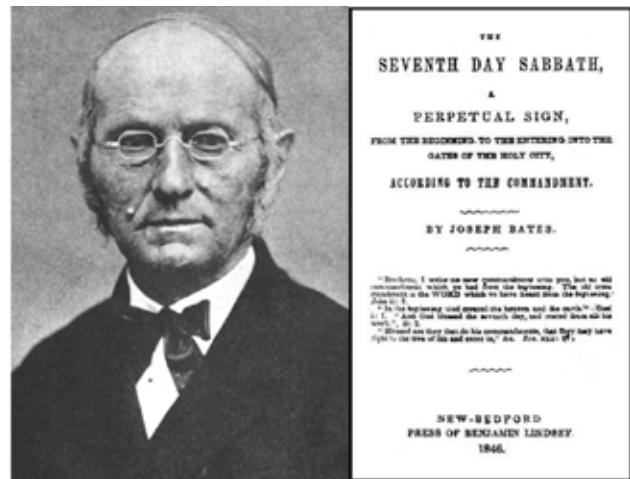

Рис. 3. Джозеф Бейтс [9; 10]

Джозеф Бейтс також став активним поборником проти рабства, об'єднавши навколо себе значну кількість прихильників у своєму рідному місті. Близько 1831 року він перестає пити англійський чай і каву, вважаючи їх однією з «найсильніших отрут рослинного царства». Бейтс також став вегетаріанцем шляхом відмови від м'яса, вершкового масла, сиру та здобних тістечок. У цій сфері на нього вплинули ідеї реформаторів охорони здоров'я, особливо Сільвестра Грема. Проте найбільш радикальною реформою у своєму житті Бейтс назвав підготовку до швидкого повернення Ісуса Христа, яке проповідував Вільям Міллер. Спочатку він відкинув цю ідею, однак після ознайомлення з книгою «Свідчення зі Святого Письма та історія другого пришествя Христа» близько 1843 року Бейтс прийняв вчення Міллера та витратив весь свій статок на розповсюдження цієї звістки. Він спонсорував видання «Знаки часу» та був лідером на табірних зборах мілеритів.

Джозеф Бейтс разом з усіма пережив Велике розчарування восени 1844 року, проте не втратив віри. Після ознайомлення із статтею Т.М. Пребла про суботу Бейтс почав детальніше досліджувати цю тему через призму Священного Письма. Коли його друг запитав: «Які новини, капітане Бейтс?», він відповів: «Новина в тому, що сьомий день – субота». Таким чином не тільки Бейтс, але й багато його друзів почали дотримуватися суботи як дня відпочинку встановленого Богом. У 1846 році він написав трактат у якому обґрунтував необхідність дотримання суботи. Ця праця привернула увагу подружжя Уайтів, які після детального дослідження також почали святити суботу.

Зокрема, у своєму трактаті Бейтс наголошував на тому, що субота починається із заходом сонця у п'ятницю, адже до цього звичним було уявлення

про початок опівночі. У 1855 році Джеймс Уайт попросив Джона Ендрюса дослідити цю тему і на зборах у Батл-Кріку Бейтс представив дослідження у якому також наполягав на дотриманні суботи від заходу до заходу сонця. Через деякий час Еллен Уайт мала видіння, яке підтверджувало цю істину після чого це стало загальноновизнаним принципом.

Основне гасло Реформації – «тільки Біблія» і Джозеф Бейтс завжди його дотримувався. Для нього Святе Письмо було єдиним критерієм істини та мірилом віри. Він підтримував принцип про те, що істина є прогресивною та активно досліджував різні проблеми. Бейтс став передвісником реформи здоров'я та першим серед адвентистів, хто розвинув тему великої боротьби між Христом та Сатаною. Своїм помірним способом життя він вражав сучасників та випередив усі подальші реформи, однак ніколи не наголошував на цьому та не змушував нікого дотримуватись подібних практик вважаючи їх другорядними у сфері спасіння. Ще 1847 року він пов'язав суботу та 12–14 розділи книги Відкриття у контексті вселенського конфлікту. Пізніше Еллен Уайт значно розширила цю тему у своїх працях, а однією з найвідоміших стала книга «Велика боротьба». Джозеф Бейтс також одним з перших закликав до незмінності Десяти заповідей. Бейтс приймав активну участь у формуванні церкви та головував на конференціях 1848–1850 рр. Він прожив 80 років і навіть в останній рік свого життя проповідував понад 100 разів [8].

Урія Сміт (роки життя 1832–1903). Урія Сміт був видатним письменником, богословом та винахідником. Він народився 1832 року у Ребекки Сполдінг та Семюела Сміта, у шкільні роки в Академії Філіпса в Нью-Гемпширі Урія був чудовим поетом, а пізніше майстром механічного мистецтва. Зокрема, йому належить винахід спеціальної регульованій парти, яка була проривом для свого часу, проти стандартних парт, що не враховували різноманітності зросту учнів. Будучи дитиною Сміт втратив ліву ногу до середини стегна, її ампутували у домашніх умовах на кухонному столі без анестезії. Проте, це не зламало Сміта і пізніше він винайшов перший рухомий протез з імітацією колінного суглоба. Під час молитви він не міг стати на коліна і це спонукало його до вдосконалення ноги. Урія Сміт писав Дж. Н. Лафборо: «Як незручно мати ступню без суглобів замість пальців! Важко стати на коліна такою прямою ногою». Винахід було запатентовано і доходи з його продаж Урія отримував до кінця до кінця життя та навіть зміг придбати власний будинок неподалік від видавництва у якому працював. Мати хлопчика прийняла вчення Вільяма Міллера,

тож він разом із сім'єю 1844 року також пережив Велике розчарування і на деякий час відійшов від адвентистського руху вирішивши посвятити себе навчанню. Його сестра Енні Сміт була обдарованою поетесою та автором гімнів, але також разом з Урією залишила мілеритський рух, проте ненадовго.

Урія після школи мріяв вступити до Гарвардського коледжу та побудувати вчительську кар'єру. Сестра привела Сміта на служіння до адвентистів, де Еллен Уайт пояснювала причини розчарування та істину про суботу. Він декілька місяців вивчав цю тему і врешті 1852 році став адвентистом. Пізніше Сміт брав активну участь у видавничій роботі в Рочестері, штат Нью-Йорк відмовившись від успішної світської кар'єри. У 1853 році Урія Сміт опублікував вірш під назвою «Попереджувальний голос тимчасового пророцтва» та став редактором видання «Ревью енд геральд». У видавництві Урія Сміт працював до кінця життя через, що отримав можливість впливати на формування адвентистської позиції з різних питань. Він також був секретарем Генеральної конференції створеної 1863, а також у періоди 1863–1873, 1874–1876, 1877–1881 та 1883–1888.

Окрім цього Урія Сміт викладав богословські предмети у коледжі Батл-Крік. Він повпливав на багатьох відомих служителів, що навчалися у цьому закладі. Основою для навчання стала книга Сміта «Думки про Даниїла та Відкриття». Праця вийшла у 1870-х роках та була доповнена через 20 років незначними виправленнями. Цей коментар на найбільш складні біблійні книги мав допомогти багатьом людям у правильному їх розумінні. На той час багато впливових лідерів вважали, що апокаліптичні книги майже неможливо правильно пояснити, однак Урія Сміт рішуче висловився проти цього і довів свою позицію. Він написав у першому виданні: «Об'явлення досягне мети, заради якої воно було дано». Його книги були поширені дуже швидкими темпами та становили інтерес для звичайних членів церкви, проповідників і богословів.

Урія Сміт незмінно тримався всіх своїх поглядів та ретельно їх обґрунтовував, що врешті відіграло і негативну роль, адже йому дуже складно було сприймати щось нове, навіть підтвержене фактами. Сміт став провідником адвентистів у тлумаченні пророцтв, а його книга досі користується популярністю. На Мінеапольській конференції 1888 року два проповідники Джонс та Вагнер виступили проти деяких трактувань Урії Сміта, зокрема вони запропонували перенести акцент із Закону Божого на праведність Христа, як єдиний спосіб отримати спасіння. Еллен Уайт із цим погодилась, однак Урія Сміт до кінця виступав проти

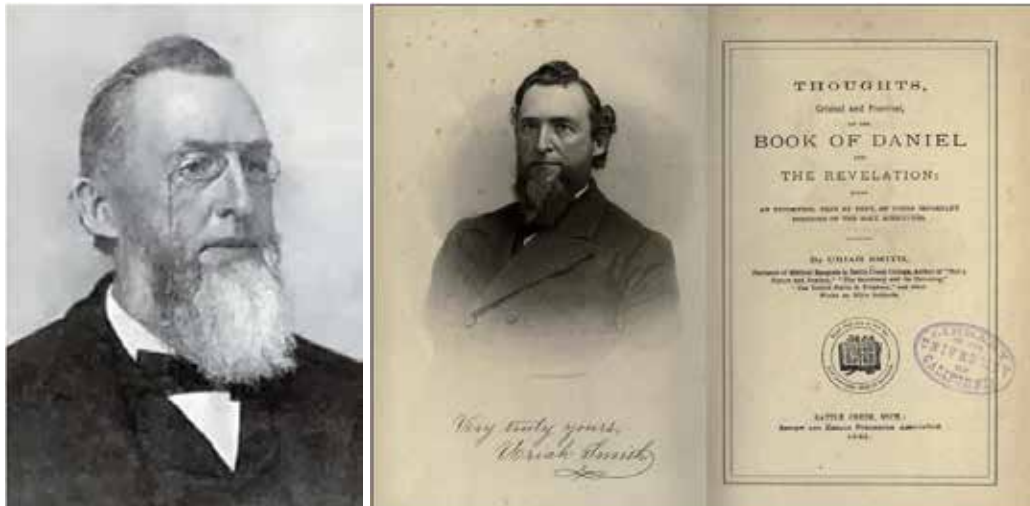

Рис. 4. Урія Сміт [11; 12; 13]

цього на конференції. Йому здавалось, що якщо змістити акцент, то це підірве підвалини всього адвентистського вчення. Еллен Уайт багато писала Сміту з цього приводу і навіть мала видіння, врешті він вибачився, але все одно до кінця вважав всі свої богословські погляди правильними [14].

Після конфлікту 1888 року діяльність Урії Сміта у видавництві зменшилась, до того ж він незважаючи на всі попередження продовжував публікувати статті в яких обґрунтовував ідею спасіння через дотримання закону. Керівництво церкви прийняло рішення відправити Сміта у подорож Європою, щоб зменшити напруження. Під час цієї подорожі він заразився малярією на Близькому Сході. До 1901 року Джонс був редактором «Рев'ю енд Геральд» замість Сміта.

Після повернення з Європи Урія Сміт знову зайняв посаду редактора, однак у своїх публікаціях досі не відмовлявся від ідеї спасіння через діла, що викликало гнів керівництва. Президент Генеральної конференції А. Г. Даніелс писав: «Це неправильно. Бог поставив Свою печатку схвалення на послання, що прийшло до Міннеаполісу, і я не можу зрозуміти, як людина може заявляти про свою безмежну довіру Духу пророцтва та відкидати послання Міннеаполісу». Урію Сміта знову зняли з посади головного редактора, що стало для нього величезним ударом. 1903 року у віці 71 року Сміт помер від інсульту по дорозі на роботу [15].

Висновки. Підводячи підсумки проведеному біографічному дослідженню маємо виокремити, що саме запропонували в процесі створення

Церкви Адвентистів сьомого дня перші засновники церкви. Джеймс Уайт: формування церковної організації, суботні конференції (1848–1849 роки), утворення керівного органу на чолі з Генеральною конференцією, створеною в 1863 році. Початок та розвиток видавничої справи, а саме заснування видавництва «Review and Herald», формування системи освіти, а також створення коледжу в Баттл Кріку у 1874 році. Джозеф Бейтс брав участь у розвитку доктрини про святість суботнього дня – сьомого дня тижня. Перший серед адвентистів виступив за захист принципів здорового способу життя. Вже у 1844 році він не вживав жодних видів алкоголю, кави, чорного чаю та тютюну. Також він відмовився від виживання м'ясних продуктів і став вегетаріанцем. Урія Сміт був одним із видатних теологів раннього періоду розвитку Церкви Адвентистів сьомого дня. Один із найвідоміших авторів раннього періоду адвентистської церкви. Систематизував тлумачення пророчих книг Даниїла та Об'явлення, його найвідоміша праця «Роздуми над книгами Даниїла та Об'явлення». Джон Ендрюс займався поширенням адвентистської вістки поза межі США. Став першим закордонним офіційним місіонером Церкви АСД. Допомога у формуванні ранньої адвентистської теології та адвентистської самоідентичності через публікацію апологетичних праць, його найвідоміша книга «Історія Суботи». Також він перший, хто аргументував та сформував теорію та практику щодо фінансової сфери адвентистів, а саме обґрунтував на основі Біблії систематичні пожертвування у 1850-ті роках.

Список літератури:

1. James and Ellen White. *Wikimedia Commons*. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:James_and_Ellen_White.jpg (date of access: 17.06.2022).

2. Lemos F. The Legacy of Pioneer James White. *ANN*. URL: <https://adventist.news/news/the-legacy-of-pioneer-james-white> (date of access: 17.06.2022).
3. James S. White. *Adventist Pioneer Library*. URL: <https://www.aplib.org/james-s-white/> (date of access: 17.06.2022).
4. James Springer White. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/James_Springer_White (date of access: 16.06.2022).
5. Valentine G. M. Andrews, John Nevins (1829–1883). *Encyclopedia of Seventh-Day Adventists (ESDA)*. URL: <https://encyclopedia.adventist.org/article?id=C8VX> (date of access: 14.06.2022).
6. White E. G. Manuscript Releases. Silver Spring, MD : Ellen G. White Estate, 1990. Vol. 5 : [Nos. 260–346]. 455 p.
7. John N. Andrews. *Ellen G. White® Estate*. URL: <https://whiteestate.org/resources/pioneers/jandrews/> (date of access: 17.06.2022).
8. Joseph Bates. *Ellen G. White® Estate*. URL: <https://whiteestate.org/resources/pioneers/jbates/> (date of access: 18.06.2022).
9. Joseph Bates Jr. *Fairhaven, MA Office of Tourism*. URL: <https://fairhaventours.com/joseph-bates-jr/> (date of access: 16.06.2022).
10. Bates J. The Seventh Day Sabbath, A Perpetual Sign, from the Beginning to entering into the Gates of the Holy City, According to the Commandment. New-Bedford : Press of Benjamin Lindsey, 1846. 47 p. URL: <https://archive.org/details/JosephBatesTheSeventhDaySabbath1846>
11. Uriah Smith. *As It Reads*. URL: <https://asitreads.com/uriah-smith/> (date of access: 17.06.2022).
12. Uriah Smith. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Uriah_Smith (date of access: 15.06.2022).
13. Smith U. Thoughts, critical and practical, on the book of Daniel and the Revelation : being an exposition, text by text, of these important portions of the Holy Scriptures. Battle Creek, Mich : Review and Herald, 1884. 840 p. URL: <https://archive.org/details/thoughtscritical00smitrich>
14. Uriah Smith (1832- 1903). *4truth.ca*. URL: <https://www.4truth.ca/online-library/adventist-pioneers/uriah-smith/> (date of access: 16.06.2022).
15. Uriah Smith: The Unmovable Defender of Historic Adventism. *The Compass Magazine*. URL: <https://thecompassmagazine.com/blog/uriah-smith-the-unmovable-defender-of-historic-adventism> (date of access: 17.06.2022).

Kuryliak V. V. THE ROLE AND PLACE OF THE FOUNDERS IN THE ESTABLISHMENT SEVENTH-DAY ADVENTIST CHURCH

The article attempts to characterize the biographical references and significance of the most famous founders of the Seventh-day Adventist Church. The chosen pioneers of Adventism were selected for their contribution to the construction, formation and development of the church organization at the initial stage. For analysis, four key individuals were chosen who formed the main doctrines and also developed health, publishing and missionary activities. In the process of research, it was found that Ellen White was one of the founders, but not the only one, as some researchers believe. However, it is claimed that Ellen White is considered the ideological inspiration of this denomination. However, the doctrinal peculiarities of Adventists were substantiated precisely by the pioneers of the church, and not by Ellen White alone, she only confirmed the teachings revealed by them. James White is found to have presided over the meeting (1848-1849) that established the Sabbath as a day of rest, and it was he who became the first president of the General Conference, which was established in 1863. It was found that James White participated in the meeting regarding the resolution of the issue of the structure of the organization, the name and the order of functioning of the church structure. It was he who developed the church's publishing activities and founded the "Advent Review" publication in 1850 in order to confirm believers and spread the teachings of Adventists among adherents of the denomination. It has been proven that at the beginning of the work of the church publishing house, the funding was not significant, but by joining forces, another publication was created, which became the forerunner of the modern Adventist journal "Adventist Review". It turned out that Joseph Bates was called the "apostle of the truth about the Sabbath", he was one of the first to adhere to the principles of health reform and was its inspiration. As early as 1844, he stopped drinking alcohol, coffee, black tea, and tobacco, and Bates also gave up the survival of meat products and became a vegetarian. In 1846, Joseph Bates wrote a treatise in which he justified the necessity of observing the Sabbath. This work attracted the attention of the White couple, who, after a detailed study, also began to celebrate the Sabbath day. As for Uriah Smith, he became one of the most famous authors of the early period of the Adventist Church, he systematized the interpretation of the prophetic books of Daniel and Revelation, his most famous work is Reflections on the Books of Daniel and Revelation. Uriah Smith worked at the publishing house until the end of his life, because he got the opportunity to influence the formation of the Adventist position on various issues. He was also secretary of the General Conference. It was revealed that John Andrews

was the first foreign official missionary and was engaged in spreading the Adventist message in Europe. He helped shape early Adventist theology and self-identity through publications. His most famous book is The History of the Sabbath and his biblical justification for the need for systematic giving.

Key words: *Church founders, Seventh-day Adventist Church, James White, John Andrews, Joseph Bates.*